

כאיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 188 | שנה ד' | פרשת שמות | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

אם יש כמה דלטורים זה סימן על כולם

ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר. (שמות ב, יד)

פרש"י, 'ומדרשו נודע לי הדבר שהייתי תמה, מה חטאו ישראל מכל ע' אומות להיות נרדים בעבודת פרוך. על אף שעדיין לא הלשינו (אלא אחר כך, רש"י להלן טו), אבל כיון שאמרו שהם הולכים להלשין, אז הם נחשבים לדלטורין.'

אף שרק יחידים רצו להלשין, אבל כשיש תופעה של דלטוריא אצל יחידים, זה מוכיח שהדבר מזולזל אצל הכלל. (כפי שפירשנו להלן ר"פ כי תשא, וכן בפר' כי תשא ל, יב. מקץ מב, ה. שלח יד, כב. דברים א, א. שחטא שכולם נמנעים לעשותו, גם היחידים לא מעיזים לעשותו). [נפ"א נתן רבנו דוגמא לזה, שאם זה היה נחשב אצל כולם כמו לשנות אקונומיקה אף אדם לא היה מעיז לשנות את זה, אלא ע"כ שזה מזולזל אצל הרבים].

עוד י"ל, על אף שזה היה אצל יחידים שיש אצלם מידה-רעה, מ"מ חשב משה, כיון שהגאולה תלויה בזכויות כלל-ישראל. וכשאין אחדות, הזכויות לא נחשבים לכלל.

שכינה שרויה בצער

וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר הנני (שמות ג, ב)

פרש"י 'מתוך הסנה ולא אילן אחר משום עמו אנכי בצרה.'

דהיינו שהשכינה נמצאת כביכול בקוצים, והנה אע"פ שהשכינה נמצאת עמו בעת צרה, מ"מ קשה להשיגה שהרי אמרו בשבת דף ל' ע"ב שאין השכינה שורה מתוך עצבות וכו'.

והנה במה שאמרו עמו אנכי בצרה, י"ל שהחידוש הוא דאע"פ שהצרה היא תוצאה מחטאים, וסד"א דכיון שחטאו השכינה לא נמצאת קמ"ל שאינו כך, אמנם א"כ יש חידוש יותר גדול שהשכינה נמצאת גם בשעת החטא עצמו כמש"כ התומר דבורה (פ"א) שזה מידת סבלנות גדולה שהקב"ה זן ומחיה את החוטא בזמן החטא, ועי' מד"ר ב' ה'.

עם-ישראל נקראו "עם" על שם העתיד שיקבלו תורה

ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מאוביו. (שמות ג, ז)

משמע שבני-ישראל נקראו עם-ה' גם לפני מתן תורה. וכן נקראו (להלן ז, ד): צבאות, וכן כתוב להלן ז, כב שנקראו: בני בכורי ישראל. (ואף שאז היו שקועים במ"ט שערי טומאה).

והנה הרס"ג כתב (אמונה ודעות ז, ז) שאין אומותינו אומה אלא בתורתה, וכן משמע מדאמרינן בברכות [סג,ג] הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם, וכי אותו היום ניתנה תורה לישראל, והלא אותו היום סוף מ' שנה היה ... הרי דכלל-ישראל נהיו לעם מבלת-התורה ואילן. ואולי הם נקראו "עמי" על שם העתיד שיקבלו התורה. (לדעת הרמב"ן בס"פ אמור לאחר מילת אברהם יצאו מכלל בני נח, י"ל דמשום הכי כבר נקראו "עמי").

אדם המשנה הנהגתו, נחשב אדם-חדש

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף. (שמות א, ח) (לשון 'ויקם' משמע שהקים את עצמו מלך. דאל"כ היה צ"ל וימלוך. ועיין במפרשים ומהרש"א סוטה יא.). חד אמר ממש, וחד אמר שנשנתו גזרותיו. ומה שכתוב להלן: אשר לא ידע את יוסף, ומפרש רש"י שעשה עצמו כאילו אינו יודע, מפורש במדרש שזהו רק למ"ד שנתחדשו גזרותיו.

ולמ"ד שנקרא חדש, משום שנתחדשו גזרותיו. למדנו מזה שאדם המשנה הנהגתו נחשב אדם חדש. ואפילו ששינה הנהגתו שלא לטובה, אבל עצם שינוי-המעשים, זהו מחדש את האדם.

וכמו שינוי השם שקורע גזר דינו של אדם כמבואר בגמ' ר"ה טז. וכתב הרמב"ם (תשובה ב, ד) מדרכי התשובה ... כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה המעשים ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה.

ומשמע שינוי השם זה שינוי בהנהגה, ולא מספיק רק שינוי השם. כי רק בשינוי הנהגה ייחשב לאיש אחר. ובדרך זו אפשר לפרש הנאמר (בתהילים נא, יב): ורוח נכון חדש בקרבי. על ידי שישתנה, הוא מחדש את רוחו. [מה שמבקשים בתפלה: אור חדש על ציון תאיה, הכוונה לאור הגנוז. ועברונו זהו חדש לגמרי].

בסוף מתברר שהכל לטובה

ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכהו וכל הבת תחיון. (שמות א, כב)

רבינו אמר דברי עידוד לבחור שעבר ישיבה [כשהנהלת הישיבה העבירה אותו, ורבינו סבר שהיה מקום להשאירן] אני התגלגלתי בשוייץ והייתי בגלות בסוף נתברר שהכל היה לטובה [שבזה ניצלו חין], כל מה שבנ"א עובר הכל לטובתו, כמו שמצינו בפרשת שמות שהיה גזירת פרעה כל הבן הילוד היאורה תשליכהו וכל הבת תחיון. ומה יצא מכל זה? משה רבינו, הכל לטובת האדם.

ובהזדמנות אחרת הוסיף בזה רבנו: עי' ברמב"ן (להלן ג, טז) דכתב מה ה' הסימן בזה שבא ואמר פקד פקדתי שכן קיבלו מיוסף שלא יבוא אחד ויכזב בהם.

ועוד מביא מדרש: אר"ח בר"ח בן י"ב נתלש משה מבית אביו למה? שאילו גדל בבית אביו ובא ואמר להם המעשים לא היו מאמינים בו, שהיו אומרים אביו מסרה לו, לפי שיוסף מסרה ללוי ולוי לקחת וקחת לעמרים, ולכך נתלש מבית אביו וכשהלך והגיד לישראל כל הדברים לפיכך האמינו בו וכו' עכ"ל.

ואמר רבנו הנה בפשוטו של מקרא משמע דמשה ברח למדין לפי שהרג את המצרי והלשינו עליו ופרעה רצה להרגו, ונעשה צוארו כשיש וברך וכו', אבל להרמב"ן נמצא דהסיבה היתה בשביל שיוכל להגיע לאחר ס"ו שנים ולומר פקד פקדתי ויאמינו לו והקב"ה מסבב כל מיני סיבות לזה, וכמו שבנס פורים רואים במגילת אסתר איך נסתבב הכל להיות אח"כ נס, וכן כאן כל מה שאירע ה' לצורך זה שיאמינו, ואע"פ שהקב"ה יכול לעשות שיאמינו לו גם לולא זה, וגם עם זה אפשר שלא יאמינו, ובאמת כך הם כל מעשי האדם, אנשים חושבים שהם עושים ולא יודעים שכל מה שהאדם עושה בעצם עושים אתו, ולא הוא העושה והכל בשביל התכלית שצריך להיות אלא שבני אדם אינם מבינים.

אבן מהסנה

וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל. (שמות ג, ב)

וז"ל המגלה עמוקות כאן, בפירוש קראקש של מורה נבוכים איתא התם שעל אבנים המסבבין על הר סיני יש בו צורות סנה אם חוצבים כל אבן לחתיכות על כל חתיכה תמצא צורת אילן סנה. וזה לך האות על מראות סנה בהוציאך את העם הזה. וזה לך האות דייקא על מראת הסנה.

ז"ל היעב"ץ במגדל עוז: דע כי הר סיני העידו לי כי האבנים הנמצאות בו יצוייר עליהם סנה ולכן נקרא ההר ההוא סיני על שם הסנה שנתגלה ה' למשה ואחד מנכבדי ברצלונה מבני בן חסדאי הביא עמו מן האבנים ההם וראיתי בו הסנה מצוייר בתכלית הציוור והציוור ציוור אלקי ושברתי האבן לחצאין ונגלה הסנה בכל חלק וחילקתי אותו חלק לחצאין ונמצא הסנה מצוייר בשטח כל חלק בפנימיותו ובן פעמים רבות עד שהיו החלקים בדמות קטנים עדיין הסנה בהם ונפלאתי על זה, עכ"ל.

ובס' ערבי נחל כאן כ': 'והועד עליו דבר פלא שאבן מהר סיני יש בו צורת סנה, ואם ישבר האבן לשנים יש בכל א' צורת סנה קטן מבראשונה, ואם ישבר לרבעה יש בכל חלק צורת סנה קטן מאד כפי גודל החלק'. ולפני כמה שנים הביאו לרבנו שליט"א אבן גדולה מהר סיני והוא שומר את זה אצלו [והתעקש לשלם תמורה לזה למרות שאלו שהביאו רצו ליתן במתנה] ומביט בזה מידי פעם.

וכשהראו לרבנו דברי המדרש (שמו"ר פ"ב) ד"א מתוך הסנה ר' נחמן בנו של ר' שמואל בר נחמן אומר כל האילנות יש מהן עושה עלה אחת ויש מהן שתים או שלש, הדס עושה שלש שנקרא (ויקרא כג) עץ עבות, אבל הסנה יש לו ה' עליו,

ובדק רבנו את האבן ומצא שיש ה' עלים בכל סנה. ודעת רבנו שאבן זה הוא מוקצה דהא אין בה שימוש, והוי מוקצה מחמת גופו ככל האבנים, ממילא יש להיזהר שלא ליתלה ביד בשבת ויו"ט. (מזקנים אתבונן אמונה ובטחון עמ' 116-111, וראה שם אריכות בענין זה)

לעילוי נשמת הגאון רבי שלום ב"ר חיים יחיא שלום זצ"ל ראש כולל 'שערי יוסף' נלב"ע כ"ג טבת תשנ"ח

לעילוי נשמת הילדה שרה בת יפעת אסתר תבדלחט"א נלב"ע כ"ג טבת תשס"ה ת.נ.צ.ב.ה.

בימים אלו באים בעלי בתים מבני חו"ל ללמוד כמה ימים בירחי כלה בירושלם עיה"ק, והכל נעשה ע"פ הכוונת מרן רבנו שליט"א, ורבנו היה טורח מידי שנה בשנה [י"ד שנים] למסור שם דברי חיזוק, ונביא כאן דרשה אחת בשנה הראשונה שמסר [מתוך כל הדרשות] וכמה הוראות שנתן להם.

רק ללימוד התורה

בחורף תשס"א בקשו יהודי אמריקה לעשות משהו למען יושבי ארץ הקודש בבחינת עמו אנוכי בצרה, לעודד אותם בשעת מצוקתם הקשה.

הם בקשו להגיע לביקור בארץ, אך כששאלו את פיהם של גדולי הרבנים בארה"ב, נענו בשלילה. "אין זו דרכינו", אמרו. בועידת אגו"י השנתית שנערכה באותה תקופה, עלה שוב הנושא, ואז עלה הרעיון, לקיים את הנסיעה לארץ, אך לא לשם ביקור אלא ללימוד תורה, שהרי תורה מנגא ומצלא.

וסיפר הרב ש. בלום: "שאלתי את רבנו רבי אהרן ליב שליט"א על הרעיון שעלה, והוא אמר שזה דבר חשוב מאוד. לאחר שהסברתי שמדובר באנשים שעוסקים מאוד, ואם נעשה זאת בארה"ב, לא יתפנו אנשים אלה מכל עיסוקיהם כדי להקדיש את עצמם אך ורק ללימוד תורה, הוא נתן את הסכמתו לענין".

ולאחר שכבר נקבע מועד לקיים את כינוס ה"רחי כלה" בארץ, ניסו לתור אחר בית מדרש שבו ישבו וילמדו.

"כששאלתי את רבנו על הענין, הוא השיב בשלילה. "תלמדו במלון, אל תצאו משם. **ברצוני שכל הימים יקדשו אך ורק ללימוד תורה.**" גם כשביקשו מאתנו לעשות במהלך הכינוס 'דינר' עבור ארגון 'שובו' ועוד, הורה רבנו: "גם את זה נעשה כאן, בבין הסדרים בתוך המלון".

וממשיך הרב בלום: "כשהתייעצנו עם רבנו שליט"א על כל הענין, אמרתי לו שמגיעים לכאן אנשים שהם בגדר של 'זבולון' אוהבי ותומכי תורה, ובקשנו לקחת אותם לביקור במוסדות תורה וחסד, וכך נצל את הביקור גם למטרה החשובה הזו. הצענו שילמדו בבוקר, ואחר הצהריים נסע לבקר במוסדות התורה. "התשובה שלו הייתה נחרצת: 'בשום אופן לא. לא. אתם באים לכאן ללמוד, אז צריך שיהיה סדר לימוד גם אחר הצהריים ולא רק אחה"צ, אלא שלושה סדרים ביום'. וכך אכן עשינו.

שאלתי שוב: הרי יש אנשים שירצו למשל לבוא לרבנו כדי לקבל ברכה? והוא ענה לי: 'לא. שלא יבואו אלי. אני אבוא אליכם'. וכך זכינו במשך כל השנים שרבנו שליט"א מגיע אלינו בכל שנה ושנה, ומקבל כל אחד ואחד. כמו כן מגיעים גדולי תורה ואדמו"רים".

הרב בלום מסכם ואומר בתחילת הדרך המטרה של הכינוס הייתה לחזק ולעודד את יושבי ארץ הקודש, הרי שבסופו של דבר אין לך חיזוק ועידוד גדול יותר לכל אלו שבאים מאשר בימים אלו, האנשים שמגיעים הם רובם בעלי בתים, יש גם מחנכים ועסקנים, וכולם ללא יוצא מן הכלל אמרו, **שמאז שלמדו בישיבה לא היו להם ימים נפלאים יותר כמו שיש להם כאן**, הם גם רואים איך שמרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א יוצאים מגידרם ובאים אליהם ומוסרים שיעורים ושחות וזה נותן להם התעלות גדולה שאין לתאר.

שיחה רבנו בשנה הראשונה תשס"א

ברוכים הבאים בשם ה'. אנחנו מוצאים בהרבה מקומות בתורה את הלשון 'היום' כגון מצורך היום, היום הזה וכדו', מה הכוונה היום? מביא רש"י (דברים ו' ו') את מה שדרשו חז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

זאת אומרת כי יהודי הגם שהוא עושה מצוות, אבל אם הוא עושה מצוה והוא לא מרגיש בה 'כחדשים' חסר בחיבור של המצוה, אמנם הוא מקיים את המצוה, אבל זה לא מה שצריך, ואין לזה כל דמיון למי שעושה מצוה והוא מרגיש חיות במצוה, ומרגיש שהוא מתמסר כולו לרבש"ע בהתמסרות עצומה זה מה שנקרא יהיו בעיניך כחדשים. כי בטבע האדם כשהוא עושה איזה דבר הרבה פעמים, הוא כבר לא מרגיש כ"כ חזק את הטעם של הדבר, ואז אפילו כשעושה את המצוה, אבל זה כבר לא באותה הרגשה, ובאותה מסירות.

ולכן התורה חוזרת ואומרת הרבה פעמים "היום היום" כדי להדגיש את זה שצריך לראות שיהיה תמיד כמו חדש, וכאשר דבר הוא חדש בן אדם מרגיש את כל הגעשמאק' (המתקנות) של הדבר ויש לו טעם בזה, ואז הוא מרגיש ווארמקייט (חמימות לזה) ויש לו את כל החיות במצוה.

ומחמת ענין זה אנחנו מוצאים הרבה דברים בתורה, וכן בדברי חז"ל מה שהיו עושים בעצמם, וכמה דברים אפילו חייבו לעשות הכל משום ענין זה כדי שיהיו כחדשים.

למשל, הגמרא אומרת בב"ב דף כ"א א' מתחילה מי שיש לו אב מלמדו תורה, ומי שאין לו אב לא היה למד תורה, התקינו שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלם מאי דרוש כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם.

ואומרים שם תוס' מה זה כי מציון תצא תורה? לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, כדרשין בספרי למען תלמד ליראה וגו' גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד לפי שהיה עומד בירושלם עד שיאכל מעשר שני שלו והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה זהו לשון תוס' מה שהביאו מהספרי.

ומשמע שכל אחד שהיה בא לבית המקדש היה יכול לראות קדושה גדולה, שזה היה מביא אותו ליותר יראת שמים ולתורה, ולכן צוותה התורה שיביא את פירותיו של מעשר שני לירושלם, ועד שיגמור לאכול את כולם, בינתיים ישתהה במקום ויושפע מעבודת ה' שרואה בביהמ"ק, ובזה יכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה.

רואים מדברי חז"ל שלא מספיק מה שהיה יכול כל אחד לקיים את המצווה אצלו בבית,

אלא הקב"ה צווה בדווקא שיבואו לירושלם והיו מוכרחים להתעכב שם למשך זמן, ואז היו רואים בינתיים קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה, וממילא היה מתעורר אצלו חיות לעבודת השם, אבל כל זמן שהוא בביתו אפי' שקיים מסתמא את כל המצוות וכמו שבאמת כבר הפריש תרומה ומעשר ראשון אף על פי כן היה מצוה לבוא עם המעשר שני לירושלם, כי שם כשנמצאים במקום שיש קדושה וטהרה זה משפיע, ומשמע כפשוטו שהיו מרגישים בירושלם קדושה וטהרה ועי"ז המצוה תקבל טעם אחר לגמרי. ובלי זה אפשר לומר שהיה קצת רדום, קצת מלומדה, וכדי שיהיה "לעבדיק" עם חיות באים לירושלם, ורואים האיך שכולם עוסקים בעבודה זה עושה כזה פרישקייט התרענות לבן אדם, כזה לעבדיקייט חיות ואז ממילא היה מקבל יראת שמים ובא לידי ללמוד תורה [זה אחד מטעמי המצווה שהתורה גלתה לנו אבל לסוף טעמי המצווה אי אפשר להשיג].

בזמננו לדאבוננו לא זכינו למצב זה, אבל מכל מקום במדה מסוימת כשבאים מרחוק כדי להתרענן וכדי להתחזק ביראת שמים ובתורה, והרי באו לירושלם שזה סוף כל סוף מקום שיש בו איזה הסתגלות לזה, כי בדורות הקודמים זה הרי היה המקום שראו בו קדושה גדולה, ומקדושה זו מסתמא נשאר משהו והרי יש שסוברים (ע' רמב"ם פ"ו מבית הבחירה הי"ד והט"ז) שקדושת ירושלם לא בטלה.

ואפילו שלדאבוננו אנחנו לא מרגישים את הרוממות של ירושלם במדה הגדולה הזו, מ"מ צריך לדעת שכאן הוא המקום שאפשר באמת להתחזק ביראת שמים ובתורה. זהו דבר אחד שמציון בחז"ל.

יש עוד דבר נפלא שאנחנו מוצאים הרי יש מצוה של הבאת ביכורים, ומה היא מצות ביכורים כאשר יש לאחד פירות הוא צריך להביא לירושלם את הפירות הראשונים, והבאת הבכורים היו עושים בפרהסיא גדולה מאד ובפרסום גדול מאד שאי אפשר להבין בכלל.

בדרך כלל הרי דרך התורה היא: והצנע לכת עם ה' אלקיך דוקא, מה שיותר הצנע לכת, ופתאום כאן במצוה הזו של ביכורים עושים בדיוק להיפך? ונראה להביא את לשון הרמב"ם האיך שהוא מסדר את זה.

וז"ל בפ"ד מהל' בכורים הט"ז וי"ז כיצד מעלין את הבכורים כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד [היינו מקום ששם היה ראש המעמד ששם היו מתכנסים הציבור כשהיו באים לעמוד על העבודה] כדי שלא יעלו יחידים [ובלי זה יתכן שכל אחד היה מגיע לבד עם מעט הפירות שלו והיה אומר לעצמו את פרשת הבכורים וזהו, אבל חז"ל לא רצו שיהיה כך אלא אמרו שיתאספו ויבואו כולם] שנאמר ברוב עם הדרת מלך [ולכן עשו מקום מסוים מרכז ששם היו כולם מתאספים] ובאים ולנים ברחובה של עיר ולא יכנסו לבתים מפני אהל הטומאה [אלא היו נשארים ברחוב] ובשחר הממונה אומר קומו ונעלה ציון אל ה' אלוקינו, והשור הולך לפנינו וקרניו מצופין זהב [הביאו עמהם שור וציפו את קרניו זהב] ועטרת של זית בראשו להודיע שהבכורים משבעת המינין והחליל מכה לפנינו [היו מהלכין בכזה פרסום שהיו שרים ומזמרים עם החליל] עד שהם מגיעין קרוב לירושלם [ככה הם הלכו כל הדרך כל אלו האנשים והרי יתכן אפילו אלפים ועשרות אלפים לא כתוב כמה] והם הולכין בכל הדרך וקורין שמחתו באומרים לי בית ה' נלך [כל הדרך היו חוזרים וקורים שמחתו וגו' כדי לעורר את השמחה שהם עכשו הולכים לבית ה'] ולא היו מהלכין ביום אלא שתי ידות בלבד [שתי שלישי מהיום היו הולכים ובשאר הזמן היו נחים].

הגיעו קרוב לירושלם, שלחו לפנינו שלוחין להודיע לאנשי ירושלם שהם כבר מגיעים ועטרו את בכוריהם ופרכסו אותן [היו מיפיים אותם כדי להראות את יופי הבכורים] ואם היה להם לח ויבש מראין את הלח מלמעלה, ומי היה יוצא לקראתם מביא הרמב"ם: והפחות והסגנים והגזברים כל מיני אנשים חשובים יוצאין לקראתן מירושלם כדי לקבל את פניהם לפי הבאים הם יוצאין, אם באו אנשים הרבה יוצאין לקראתם רבים, ואם מעט מעט, ומשיכנסו כולן בשערי ירושלם יתחילו לקרות עומדות היו רגלינו בשערך ירושלם, כל בעלי אומניות שבירושלם עומדין מפניהם ושואלין בשלומן: אחינו אנשי מקום פלוני בואכם בשלום, והם מהלכין בתוך ירושלם והחליל מכה לפנינו עד שהם מגיעים להר הבית הגיעו להר הבית נוטל כל אחד ואחד סלו על כתפיו ואומרין הללויה הללו אל בקדשו וכו' עד כל הנשמה תהלל יה הללויה, והם מהלכים בהר הבית וקוראין עד שמגיעין לעזרה הגיעו לעזרה דברו הלויים בשיר ארוממך ד' כי דליתני וגו' עכ"ל והוא לקוח מלשון המשנה בבכורים.

כזה עסק גדול עשו, מה יש כאן מה קרה אדם הביא כמה פירות שלקח מהשדה שלו את הפירות הראשונים, עוד לפני שהביא תרומות ומעשרות מה הדבר הראשון ביכורים? ומה זה ביכורים הרי מדאורייתא אין לזה שיעור, ואפשר לקחת רק משהו ומדרבנן השיעור הוא אחד מששים, אבל עדיין יכול להיות שיש לבן אדם סך הכל רק ששים קילו פירות, וא"כ הוא מביא רק קילו אחד של פירות מה זה קילו פירות על זה עושים כזה עסק?

כן מזה עושים עסק, כי זו הרי מצוה שהאדם מבטא בזה באמת את הכרת הטוב לברש"ע: הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה'.

לכן עושים את זה עם עסק כזה גדול ממש, הופכים את העולם ולא שייך לתאר בכלל מביאים שור וכו', ובמקום אחר (ע' במש' בביכורים פ"ג מ"ה) כתוב ברמב"ם (בפיהמ"ש) שהיו מביאים ג"כ תורים ובני יונה ומקריבים אותם הכל בשביל המצוה וזה היה בכל

מן הראוי לציין שאין למדים הלכות מפי מעשה, וע"כ אין לסמוך על הדברים למעשה בשום אופן, והכל נכתב בדרך מ"מ בלבד.

דבר חסרון, ועל אף שהגרש"ז היה מקיל, אבל זה היה רק לאחרים ולא לעצמו, כמבואר ברא"ש בחולין שהמורה יחמיר לעצמו ויקל לאחרים. [וכנראה שהרגיש ביחס לרבנו כמו שנוהג לגבי עצמו שהיה קרובו וחביבו]. (צדיק כתמר יפרח עמ' תי"ח, מזקנים אתבונן ח"ד עמ' 145)

כתיבה דקה

סיפר רבנו שבעבר היו כותבים את הכתב של התפילין בכתיבה דקה, והיה נפסל הרבה עד שהגיע הסופר ר' משה פאפערני זללה"ה (שהיה חסיד סלוני) והוא התחיל בכתיבה עבה. [ומרן הגרי"ז קנה ממנו את הפרשיות]

חסרון מוקף גויל

הנה בשו"ע (או"ח סי' לב סט"ז) איתא דאם נפסק האות לאחר כתיבה כשר אבל אם נפסק בשעת כתיבה פסול ומהני תיקון, וצריך להבין דממ"נ אם החיסרון של מוקף גויל הוא במעשה הכתיבה, בע"כ שלא נכתב כראוי מה יועיל מה שיגרר אח"כ, ואם אי"ז חסרון במעשה הכתיבה אלא בצורת האות, מ"ט כשנפסק לאחר כתיבה כשר? (אילת השחר מנחות ל"ד ע"א)

כתיבת סופר בשמאל

רבנו שליט"א אמר דמכיון שהוא רגיל לכתוב ביד ימין, ושאר מלאכתו עושה בשמאל, ולכן חושש באיזה יד עליו לכתוב סת"ם וכמבואר במשנ"ב סי' ל"ב סקי"ח בשם הפרמ"ג בסי' ל"ב א"א סק"ה, דאף שבסי' כ"ז ס"ו נקטינן כרמ"א מ"מ לאחרים יש להחמיר משום קרא דקשרתם וכתבתם, דבאותו יד שקושר ג"כ יכתוב, ולכן אדם כזה נכון לכתחילה שלא להיות סופר, ובדיעבד אין לאסור, [ועי' אבני נזר או"ח סי' י"ג] ולכן בדוקא כותב בספר תורה אות שנשלמה כב.

וז"ל רבנו במכתב לא' מבני משפחתו: יש לי מזוזה יפה רק בני שרגא נ"י בדברו עם הסופר נתעורר חשש היות שהנ"ל הוא באמת מטבעו איטר יד אבל מנעוריו הרגילו אותו לעשות הכל ביד ימין [עיין בפמ"ג הובא במ"ב סי' ל"ב ס"ק יח] ויש מקום לומר דכיון דמטבעו הוא שמאלי לא מהני מה שהרגיל עצמו נגד טבעו.

רצוני שראש הישיבה ידע שהערב הזה בשבילנו כולנו, זו התרגשות גדולה וכמו שנאמר קודם, שאנחנו מרגישים כל כך בעומק שיש לו לראש ישיבה קורת רוח להיות אתנו ביחד, ואלו הם הפירות שנהנים מהם בשעת מעשה, ובדאי שזו תהיה זכות בשביל הציבור "הגדולה שימוש יותר מלימודה" שיש לנו את הזכות שגדולי ישראל מגיעים לכאן ומהנים אותנו ומכבדים אותנו.

מימכם אנו שותים: והקב"ה יעזור קודם כל שראש הישיבה יזכה לאורך ימים טובים ושנים להאיר את כלל ישראל בתורתו וביראתו וכולנו נתעלה מזה, והקב"ה יוביל את כולנו ביחד עם המלכים שלנו בראשנו לקבל פני משיח צדקנו במהרה בימינו אמן. לא לחשוש להגיע

בשנת תשס"ג מספר הרב שמואל בלום: ביום שישי האחרון הודיע הממשל האמריקאי לאזרחים שלא לנסוע לישראל התקשרנו לשאול את רבנו שליט"א [שכל הירחי כלה נערך לפי הדרכת] ושאלנו אם לבטל את הנסיעה הוא ביקש להרהר בענין, וכעבור כמה שעות השיב: אם יהודים באים ללמוד תורה זה לא יכול להזיק.

בהמשך פנו כמה מהמשתתפים שוב בשאלה שנשתייהם חששו שהם יסעו. וענה להם שוב רבנו: רבנו של עולם יעזור שלא יזיק להם כלום ואדרבה שיהיו בריאים וחזקים ובזכות מה שבאים ללמוד תורה יהיה כל טוב. בעקבות התשובה הברורה גם אלה שחששו שינו את דעתם ובאו ארצה.

מכתב רבנו לבאים בשנת תשע"ו

בס"ד לכבוד הנאספים בירחי כלה של אגודת ישראל דאמריקה המתכנסים בעיה"ק ירושלים. ברוכים הבאים בשם ד'.

שמחתי לשמוע כי מתכנסים לימי לימוד בירושלים, אך נבצר ממני להשתתף עמכם כבשנים עברו, ובעבר כבר דיברנו על מעלת לימוד התורה בא"י, ושזה נתון התחדשות וחיזוק ביר"ש, ובי"ה שאתם זוכים לזה גם השנה.

ונקוה שכל אלו שבאו לכאן ירגישו שהתרוממו להתקרב להקב"ה, ונזכה לובא לציון גואל במהרה בימינו אמן

א"ל שטינמן שבט תשע"ו לפ"ק

צורת הכריכות

בכריכת הרצועות על היד נוהג רבנו שלא לכרוך את כולם צמודים זה לזה, אלא אחר ד' רצועות משאיר רווח, ואחר הרווח כורך ג' הנותרים.

וכן נוהג מרן הגר"ק והסביר בשם אביו מרן הסטייפלער כי הז' כריכות רומז לז' ספרים, והנה החלוקה היא ג' רצועות רומז לחומש במדבר שנחלק לשלש חלקים וארבע רצועות הנותרים כנגד ארבע חומשי תורה (רשימות הרב אהרן נ. שליט"א וראה תמונת הכריכות של רבנו הגרא"ל שליט"א בס' אלא ד"א של הלכה עמ' לח)

חשש בבין עיניך יהיו שתיים

אמר רבנו שבשעה שהוא מניח את התפילין של יד בידו הימנית, יש לו חשש דנחשב הוא כאינו מונח כלל, ונמצא שבאותה שעה מונח עליו רק את השל ראש. וכדי שלא לעבור על דין כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים. מנהגו לכוון באותו הזמן שלא לקיים מצות תפילין בשל ראש. (שיעורי הגר"י קלאר מנחות ל"ח, א, ושוב נדפס כעת באילת השחר מנחות ל"ד ע"א)

והנה עי' משנ"ב (סי' ק"ג סק"ג) שכ' שאם נצרך להפיה לאונסו בתפילין יזיזם ממקומו. חזינן דאף שלכוש בתפילין על גופו אם אינו במקומו אין איסור הפחה.

ומה"ט קשה אמאי לא נתנו עצה שיכוין שאינו רוצה לצאת יד"ח המצוה שאז אינו יוצא יד"ח, ואז מה לי על גופו במקומו ומה לי שלא במקומו, וחזינן דבמקומו חמיר טפי וצ"ע טעמא. (שיעורי ברכות וע"ע באילת השחר מנחות שם)

חליצת התפילין

פ"א אחר חזרת הש"ץ במוסף ר"ח החל רבנו להניח תש"י על ידו הימנית, כמו שנוהג בכל יום אחר התפילה. כשאמר קדיש יתום נעצר מלכרוך הכריכות על הזרוע עד אמן ד"דאמירן בעלמא, ואח"כ המשיך לכרוך.

תפילין של רבנו

שח רבנו: לפני הבר מצוה שלי הראיתי את פרשיות התפילין שלי להגרש"ז, וכל פעם מצא איזה חסרון, ולבסוף הסופר כעס שמוצאים בכל

>>> המשך מענין בפרשה

כך הרבה רגש, ולפעמים אפילו כמה מאות אלפי איש כל פעם לפי הענין כל כך הרבה אנשים כולם באו עם עסק כה גדול.

מה יש? הולכים לעשות מצוה ולהתרענן זאך אויפרישן ולבוא לירושלים להראות שרוצים לעבוד את הקב"ה, לכן היו מתאספים כ"כ הרבה אנשים עם כזו התמסרות לרבש"ע כדי להתעורר.

ומה היה אם הוא היה יושב אצלו בעיירה והיה מקיים את המצוה, אה"נ הוא היה מקיים את המצוה, אבל זה לא היה כ"כ חי. כאן עם כל העסק הזה הכניסו חיות והרגישו שעובדים את הקב"ה עם כזו הנאה עם כזה לעבדיקייט (חיות) עם כזו שמחה, זה היה התכלית של כל זה.

גם אנחנו צריכים לראות מזמן לזמן להתחזק, באמת לדאבוננו לא זכינו לבית המקדש, אבל אנחנו צריכים לעשות כדי שנזכה לביהמ"ק ולכל הדברים הטובים שהקב"ה הבטיח, אז מה שיותר שנתחזק בלימוד התורה ביראת שמים ובמעשה המצות לעשות עם יותר התמסרות, עם יותר לב, זה יביא שהקב"ה יעזור שכולנו ניגאל וכולנו נזכה בקרב בימינו לגאולה השלימה ונוכל לעשות את המצות עם רוב עם הדרת מלך, מצות הבאת ביכורים וכל המצוות שהקב"ה רוצה, ויה"ר שהקב"ה יעזור שכולנו נזכה בקרוב לקיים את הכל בלב שלם, אבל בנתיים עד שנזכה צריך להתחזק ומה שיותר נתחזק יש יותר סיכויים שנזכה לזה.

ואפילו בלי זה זה גופא, מה שמתרעננים ומתרוממים והאדם עצמו נעשה יותר מרומם העכער, זה זכות ואנחנו מקיים שכל אחד מכל אלו שבאו לכאן ירגיש שהוא מתרומם ומתקרב יותר לרבש"ע, וממילא כל ההנהגה שלו כל השנה תהיה אחרת בכל הנושאים ובכל המצוות והקב"ה יעזור שכולנו נתרומם ונתקרב אליו יתברך ונזכה לברכה שהקב"ה הבטיח ובלא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

דברי הסיום של כ"ק מרן האדמו"ר מנובומינסק שליט"א.

אין לי מה להוסיף על דברי ההתעוררות שראש הישיבה אמה, אבל כולנו יודעים שאחד מהרווחים הגדולים של כולנו בימים האלה, היא הזכות לקבל פניהם של גדולי ישראל, ושתהיה ההתעלות הרוחנית מקבלת פניהם של גדולי ישראל.

עולם הישיבות

ישיבת בית מתתיהו

הוקמה באלול תשמ"א ע"י הגאון רבי ברוך ויבסקר שליט"א.

הקמת הישיבה

הישיבה הוקמה בגבעת רוקח בבני-ברק, בברכתם ובעידודם של מרנן הגרא"מ שך והקהילות יעקב זצ"ל, על ידי הגאון רבי ברוך ויבסקר שליט"א. יו"ר העמותה היה מרן הרב שך זצ"ל וכחברי עמותה היו מנויים: מרן הגרא"ל שליט"א, ומרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א ראש ישיבת פוניבז'.

כשנכנסו למרן שליט"א בנוגע לישיבה התבטא אחר יציאתם בפני מקורביו: 'הרבה פותחים ישיבות, אבל רבי ברוך יצליח, כי הוא מגדל תלמידים!' טעם סירובו של גדול אחד לשלוח בחור לחזק את הישיבה בזמן יסוד הישיבה הגיע בחור מצוין מיישיבת חברון להוות את הבסיס הראשון. רבי ברוך ביקש מא' מגדולי רה"י זצ"ל שישלח אליו בחור פלוני מיישיבתו, אך הנ"ל סירב.

כאשר ביקר רבי ברוך בבית מרן שליט"א שאל רבי ברוך את מרן שליט"א מדוע אותו רה"י סירב?

מרן שליט"א השיב שני טעמים: ראשית, ישיבה זה כמו גל של אגוזים ואם לוקחים אגוז אחד יכול להיזז את הכל, ובשביל טובת ישיבתו כנראה סבר אותו גדול שהדבר אינו כדאי.

שנית, להקים ישיבה זקוקים להרבה סייעתא דשמיא. הרי רואים אנו שכמה מגדולי וענקי הדורות שניסו להקים ישיבה ולא זכו, ולכן סבור אותו גדול שאולי לא תצליח בהקמת הישיבה ונמצא הבחור מפסיד את עלייתו.

רבי ברוך איז א'גרויסער למודן'

הרבה מבוגרי הישיבה שמעו מפיו של מרן שליט"א כמה פעמים: ש'ראש הישיבה הוא א גרויסע למודן ויש לו הרבה תלמידים ותלמידי תלמידים הממשיכים את דרכו בלימוד'. וכן אברך שהציעו לו להיות ר"מ בישיבה חשובה אחרת ולעזוב מלהיות 'משיב' ב'בית מתתיהו' ובא להציע את ספקותיו על שולחנו של מרן שליט"א, שהשיב: 'אמת שהצעה זו הצעה יפה אבל אם אתה שואל אותי מכיון שתלמידי בית מתתיהו יודעים ללמוד, כדאי לך להישאר במקום זה...!

במכתבם של ראש הישיבה הגר"ב והמשגיח הגרש"ב (חסון תשע"ד) שנשלח לאלפי בוגרי הישיבה, נכתב:

"לפני ט"ו שנה לא זכינו להמשך מנהיגותו הגדולה של מרן הגרא"מ שך זצוקלה"ה. מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל בשנים הראשונות נתן מעט מאד מזמנו לענייני ציבור אין ספק בדבר שמאז חמש עשרה שנה הנהיג את עולם הישיבות מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל ויבדלחט"א מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א, כאשר הגרא"ל בראש... מהתעצות על פתיחת ישיבה ועד הוצאת תלמיד מהישיבה היתה הכתובת אצל מרן הגרא"ל שליט"א. ישוב הדורים בישיבה, טענות של בחורים כנגד ההנהלה, קביעת זמני הבחינות וכדו' וכדו' את המשאל של כל השאלות הוא נושא על גבו. פעם נקראנו לאסיפה לתיקון פירצה בענייני הדרכת חתנים, היכן? בביתו של הגרא"ל... הגרא"ל שליט"א היה ראש וראשון לנושאי המשאל הכבד של הנהגת עולם התורה... נצביע כולנו לחזק את העמוד שהתורה נשענת עליו".

כעין אותו דבר

בליל שבת קודש כאשר נכנסו מספר בחורים בישיבת 'בית מתתיהו' לביתו של מרן שליט"א לקבל את ברכתו, שאל מרן שליט"א למקום לימודם, משהשיבו, הגיב מרן שליט"א: 'יש לכם זכיה שיש לכם משגיח כזה, הרי הוא חתנו של רבי גדליה אייזמן, המשגיח ד'קול תורה', והוא ממש כעין אותו דבה, כמותו!

חכם לב יקח מצוות

בשל מגבלות תקציב, הפצת הגליון מתמקדת בירושלים, בני ברק ומודיעין עילית. עם זאת קיים גם בערים אחרות צמאון גדול לתורת רבינו ראש הישיבה שליט"א. לשם כך נפתח מוקד חלוקה של הגליון בישיבת מיר החל מיום ד' בכל שבוע. גבאי בית כנסת מערי הפריפריה של ירושלים (כמו טלז סטון, תל ציון, גבעת זאב ועוד) הרוצים לזכות את הרבים ימצאו אברך מקהילתם הולמד בישיבת מיר שיביא את הגליון באופן קבוע. ניתן ליצור קשר בטל' 053-3197725.

שיחות בישיבה

כמה וכמה פעמים הגיע רבנו שליט"א להשתתף במעמדות שונים בישיבה. בסיום הש"ס שנלמד לע"נ הנג' ע"ה בת הרב אהרן יעקבזון יבדלחט"א הגיע רבנו ונשא דברי חיזוק בישיבה.

כמו"כ בעת שעשו חיזוק כנגד טלפונים ניידים בישיבה הגיע רבנו ונשא דברי חיזוק במעלתם כסלו תשס"ה ואמר:

אני שמח מאד על מה ששמעתי מראשי הישיבה כי זרקתם את הדברים הפסולים, וזה מאד משמח שהגעתם ברוך ד' להכרה הנכונה. ונוסיף בענין זה דברים מענינא דיומא: [וכאן דיבר בעניני חנוכה]

וסיים: וזה הדבר שאנחנו רוצים להתחזק בו, ומה שצריך היום כל אחד להתחזק, כי מי יהיו חכמי ישראל אם לא הבני תורה שלומדים בישיבות, שמוסרים את נפשם בשביל התורה. כל אחד צריך להרגיש שהוא בכחו להפוך, שבכחו לעשות נסים גדולים, ואפי' שלא כדרך הטבע. ולא שהוא יכול לעשות בעצמו נסים, שהרי הוא לא יכול לעשות שהשמן ידלק, אבל הוא יכול לעשות כזה דבר שהקב"ה יעשה "לאות הוקרה והערכה" אפי' נס שלא כדרך הטבע. ולא צריכים להגיע עד כדי כך, כי בימינו שיש כ"כ הסתר פנים, מי יודע אם נזכה לזה, אבל מה שכן יכולים, שכל אחד יכול למסור את נפשו לתורה ולמצות, ובזה הוא יכול להיות גדול מאד.

וזה דבר טוב מאד מה שבטלו את הדברים שיכולים ח"ו להיות ההיפך, דברים שיכולים להרוס את הבן תורה ולגרום שלא יהי חכמי ישראל, שלא יהי בני תורה אמתיים. כל אחד ואחד מכם צריך להיות שמח על שבטלתם את זה, ותראו כולכם לעלות מה שיותר בתורה ויראת שמים, ומה שיותר יראת שמים, תהיו גדולים מאד, וכל אחד יכול להיות מחכמי ישראל אשר עליהם העולם עומד, וכלל ישראל ימשיך וימשיך עד שנזכה לגאולה האמתית במהרה בימינו אמן סלה.

מעלת סיום התורה

ובקיץ תשע"ד הגיע רבנו לישיבה לרגל סיום, ונשא דברים יקרים במעלת הסיום והובא בגליון וזאת הברכה תשע"ז.

המשגיח הגה"צ רבי שלמה כהן זצ"ל נלב"ע ניסן תשנ"ט

אירע שהיה אמור להכנס לחתונה ונודע לו שרבנו שליט"א נמצא בחתונה. ורבנו שליט"א הכירו היטב מזה שנים רבות, ולכן חיכה [הגר"ש] בחוץ כי פחד מהכבוד, שכולם יראו אותם באולם מדברים יחד ויהיה לו כבוד מזה.

כולם אומרים

סיפר הגה"צ רבי שלמה כהן זצ"ל שהיה משגיח בישיבת בית מתתיהו: כי פעם ראו את הגרא"ל שטיינמן שליט"א לפני ראש השנה, כשהוא פוחד ורועד עד למאוד. שאלו אותו למה אתה פוחד? אמר מיום הדין. אמרו לו: והרי כולם יודעים שהרב צדיק? וענה רבנו: כתוב בגמ' בנדה (ל ג) ואפילו 'כל' העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, תהיה בעיניך כרשע.

אודות ישיבת מאור יצחק בחמד שהוקמה ג"כ ע"י הגר"ב ויבסקר שליט"א נכתוב א"ה במאמר נפרד.

לבקשת רבים אנו מפרסמים את רשימות הנושאים שאנו עומדים ליכתוב עליהם בשבועות הקרובים, כדי שמי שיש בידו הוראה או עובדה מרבנו שליט"א יוכל למסור למערכת לויכוח הרבים.

וארא - מידת הכעס | בא - עבר ד' | בשלח - נסיונות | יתרו - סמינרים ובית יעקב | משפטים - בתי דינים וחומר האיסור בערכאות | תרומה - טהרת הלב

הודעה חשובה

נותרה כמות מצומצמת של אוגרים של כאיל תערוג תשע"ז. ניתן להשיג בבני ברק: בכולל פוניבז', ובחנות גל פז. ובירושלים: ישיבת מיר (בטל 0533197725) וברח בית שערם כניסה ב דירה 16 בטל 026516834

בשל נכונות של מספר אברכים ליטול על עצמם את העול הכבד של גיוס המשאבים למען המשך הדפסת הגליון והפצתו, ובזכות היענות יפה של רבים מקוראי הגליון, הגליון א"ה ממשיך לצאת במהדורה מודפסת. עם זאת, בכדי שנוכל להמשיך בזה אנו תלויים בנדיבות לב הציבור היודע ומבין ערך ענין זיכוי הרבים והפצת תורתו של מרן רבן של ישראל שליט"א. מי שמעוניין ליטול חלק בענין גדול זה וכן להנציח תאריכים מסויימים במהלך השנה רצוי שיפנה כעת, כדי שנדע שאנו יכולים לעמוד במשימה.

אפשרויות התרומה:

(1) בפניה לדוא"ל המערכת (2) פניה למוקד המגבית 072-2164440 (מענה אנושי) (3) במערכת הטלפונית הממוחשבת 24 שעות ביממה ע"י חיוג לשירות נדרים פון ב-03-7630585, קוד שלוחה 198. ניתן להשאיר הודעה מוקלטת לאחר התרומה. (4) באחת מעמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ, ע"י הקשה על 'קופות נוספות'.